

інвестицій. Особливо це стосується відносин з Чехією, Угорщиною, Польщею і Словаччиною (табл. 2), які об'єктивно повинні мати до цього інтерес через наявність в Україні порівняно з ними великого просторового, людського і природного потенціалу, що є суттєвим для прийняття інвесторами рішень на користь здійснення прямих інвестицій. З огляду на це, законодавчими органами України мають бути розроблені фінансово-економічні та організаційні інструменти, які зроблять вигідним використання конкурентних переваг України.

Отже для розвитку процесів європейської економічної інтеграції пріоритетне значення має співпраця з країнами Вишеградської четвірки. Успішний розвиток її є підґрунтям для розширення зв'язків із країнами-членами ЄС загалом. Водночас поглиблення інтеграційних процесів в сфері економіки полегшує вирішення криз європейського проекту, які часто поєднуються з агресивною ревізіоністською політикою Росії в Центрально-Східній Європі.

Співпраця України і Вишеградської четвірки має переважно технічний характер, орієнтований на надання консультацій у підготовці і проведенні реформ. Проте ресурс економічної інтеграції використовується недостатньо. Насамперед Україні слід підвищити активність у розбудові дорожньо-транспортного проекту TEN-T, аби покращити зв'язки з Європою і створити передумови для продовження магістралей у азійському напрямі. Натомість доцільно реалізувати політику залучення інвестицій у формування сучасної виробничої мережі на принципах Східного партнерства.

Тетяна МАРЕНА

проректор з науково-педагогічної роботи
Маріупольського державного університету,
к.е.н., доцент

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЄС

Банківська система традиційно займає особливе місце у фінансовій системі Європейського Союзу, яка побудована за типом банкоцентричної моделі. Саме тому стабільність банківського сектору значною мірою визначає стійкість фінансової системи і європейської економіки в цілому. Зміни у позиціях банківської системи Європейського Союзу у світовому банківському секторі та ескалація ризиків, що загрожують її стабільності, передусім,

обумовлені кризовими явищами у глобальній фінансовій системі. Ще до розвитку глобальної фінансової кризи 2008-2009 рр. у світовій банківській системі намітилися трансформаційні зрушення, пов'язані з регіональним перерозподілом банківських активів та зміною ролі глобальних регіонів у банківському секторі. Глобальна криза тільки пришвидшила такий перерозподіл сил у світовому фінансовому середовищі, виступивши каталізатором зазначених трансформацій.

До глобальної кризи лідером за обсягами банківських активів виступав європейський регіон, на частку якого припадало 45,6% банківських активів світу і яку переважно забезпечували банківські системи країн ЄС. У посткризовий період саме погіршення стану банківської галузі Європейського Союзу стало чинником зменшення частки європейського регіону у структурі глобальних банківських активів. Ретроспективний аналіз питомої ваги ЄС у банківських активах демонструє її значну волатильність: у 2003 р. на ЄС припадало близько 47% банківських активів світу, у 2007 р. – близько 51%, а у 2017 р. ця частка скоротилася до майже 25%.

Навіть через кілька років після глобальної фінансової кризи європейські банки відчували проблеми з прибутковістю внаслідок структурних недоліків, низьких процентних ставок, а також через відсутність загальноєвропейського регулятора банківської діяльності. Зменшення розміру багатьох банків з ЄС було пов'язане зі згортанням операцій на міжнародних ринках та виходом із прибуткових секторів. Прибуток п'яти найбільших європейських банків знизився з 60 млрд. дол. у 2007 р. до 17,5 млрд. дол. у 2017 р. Водночас, рентабельність власного капіталу банків ЄС, які входять до переліку 1000 найбільших банків світу, зросла до 8,6% у 2017 р. порівняно з 5,5% у 2016 р. [3].

Паралельно спостерігається зменшення присутності західноєвропейських банків серед найбільших банківських установ світу. Якщо у 2010 р. серед десяти найбільших банківських установ світу за розміром активів було представлено шість європейських банків, то у відповідному рейтингу 2018 р. присутні тільки два європейських банка. У рейтингу 1000 найбільших банків і 2017 р., і 2018 р. представлено 218 західноєвропейських банків. За даними TheBanker, у 2020 р. серед 10 найбільших банківських установ за розміром капіталу першого рівня був присутній лише один європейський банк – британський HSBC, а банки з ЄС взагалі не увійшли до перших позицій у рейтингу [4].

У посткризові роки банки з країн ЄС певною мірою втрачали своє значення у якості надійних посередників на світових фінансових ринках внаслідок зниження фінансової стійкості та кризи ліквідності банківських активів. Вищезазначені факти втрати європейськими банками позицій у

рейтингах найбільших банків світу були обумовлені кількома чинниками. Перш за все, деякі банки з країн, що розвиваються, передусім, з Китаю, об'єктивно виявилися менш схильними до негативного впливу кризових явищ, оскільки не були настільки інтегровані до світової фінансової системи, як банківські установи з розвинутих країн. Крім того, погіршення конкурентних позицій банків з країн ЄС на світовому ринку банківських послуг було пов'язане не тільки з впливом глобальної кризи на ліквідність та фінансову стійкість банків, але й з негативними наслідками європейської боргової кризи.

Оскільки банківські системи країн Європейського Союзу набагато повільніше відновлюються після кризи, ніж банківські сектори більшості країн американського та азійсько-тихоокеанського регіону, нагальною необхідністю і часто єдиною можливістю для банків втриматися на ринку стає їх активна участь у процесах злиттів та поглинань у банківській сфері. Європейські банки сьогодні відчувають конкурентну загрозу з боку більш великих та фінансово міцних азійських та північноамериканських банків, які зайняли значну частку найбільш важливих сегментів банківського бізнесу, а саме ринку інвестицій та корпоративного банкінгу. За цих умов, а також зважаючи на внутрішні проблеми європейської банківської системи (стійкі проблеми з прибутковістю, низькі процентні ставки, відсутність повноцінної послідовної фінансово-кредитної політики ЄС тощо), злиття та поглинання стають стратегічно важливими важелями виживання банків [2, 3].

Основними екзогенними викликами загальноекономічного та геополітичного характеру, що загрожуватимуть стабільності фінансового сектору і, зокрема, банківської системи країн Європейського Союзу найближчим часом, є: погіршення світової економічної кон'юнктури, зниження темпів економічного зростання у всіх країнах світу; формування більш жорстких та мінливих умов глобального фінансового середовища; політично керовані ініціативи деглобалізації в Європі та США, зростання глобальних дисбалансів внаслідок поглиблення політичної дивергентності. Наслідками зазначених процесів у глобальному та національних фінансових секторах можуть стати втрата довіри та зменшення приватного споживання та інвестицій через зростання невизначеності; посилення мінливості обмінних курсів та руху капіталу; зниження рівня кредитування, погіршення прибутковості банків та підвищення ризиків їх дефолту; перехід до рестриктивного регулювання банківської системи; трансмісія системних проблем банківської системи до інших фінансових секторів, зокрема, фондового ринку.

Найновішим глобальним чинником неекономічного характеру, який формує сучасні виклики стабільності європейської банківської системи, є пандемія COVID-19 [1]. За деякими оцінками, наслідки пандемія коронавірусу є більшою загрозою для європейських банків, ніж свого часу боргова криза

єврозони. Одним з головних ризиків пандемії для банківського сектору ЄС є сплеск непрацюючих кредитів (NPL), розмір яких може зрости до 1,4 трлн. євро або 1,7 трлн. дол. США.

Весною 2020 р. уряди країн ЄС запровадили низку заходів щодо гарантування позик, субсидування заробітної плати та відстрочення погашення боргів, щоб допомогти компаніям пережити кризу. Одночасно Європейський центральний банк розробив власний план, спрямований на пом'якшення вимог до капіталу для зміцнення балансу банків та забезпечення стабільного кредитування економіки. Європейським банкам, які тільки почали відновлюватися після глобальної фінансової кризи та боргової кризи єврозони, заборонили викуп акцій та виплату дивідендів до кінця 2020 року.

Серед ключових рекомендацій для європейських банків на період загострення кризи внаслідок пандемії ЄЦБ визначає наступні: проведення на регулярній основі стрес-тестування банків, ідентифікація та аналіз ризиків для оцінки їх кредитоспроможності, платоспроможності та ліквідності; покриття збитків за рахунок буферного капіталу та ліквідності. Крім того, ЄЦБ передбачає рефінансування комерційних банків під низьку відсоткову ставку для підвищення їх спроможності надавати позики суб'єктам господарювання, що найбільше постраждали від пандемії (зокрема, це стосується підприємств малого та середнього бізнесу). Також пандемія може спровокувати наступну хвилю злиттів та поглинань у європейському банківському секторі, оскільки підвищення рівня консолідації банківської системи дасть змогу підвищити її стабільність, зменшити витрати, диверсифікувати джерела доходів та ризики банківських установ.

Список використаних джерел:

1. *Огляд початкових механізмів економічного, національного і багатостороннього реагування на COVID-19.* URL: <https://brdo.com.ua/analytics/oglyad-pochatkovyih-mehanizmv-ekonomichnogo-natsionalnogo-i-bagatostoronnoho-reaguvannya-na-covid-19/>

2. *2019 Banking and Capital Markets M&A Outlook: An open door for deal making / Deloitte Center for Financial Services, 2019. – 24 p.* URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/financial-services/us-banking-cm-ma-outlook-report.pdf>

3. *2019 Banking and Capital Markets Outlook: Reimagining transformation / Deloitte Center for Financial Services, 2019. – 40 p.* URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Financial-Services/gx-fsi-dcfs-2019-banking-cap-markets-outlook.pdf>

4. *Top 1000 World Banks 2020.* URL: <https://www.thebanker.com/Top-1000>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Міжнародного наукового круглого столу

«ВИКЛИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19»

Круглий стіл організовується в рамках
реалізації Модуля Жана Моне
612067-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE
«Європейська регіональна політика: баланс локальних,
національних і пан'європейських інтересів»

11 грудня 2020 року

Тернопіль
2020

УДК 332.1:616.9 COVID-19

B43

Рекомендовано до друку Вченою радою

Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина

Західноукраїнського національного університету

(протокол №4 від «24» грудня 2020 р.)

Керівництво оргкомітету:

Андрій КРИСОВАТИЙ, доктор економічних наук, професор, ректор Західноукраїнського національного університету – голова оргкомітету;

Оксана ДЕСЯТНЮК, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародна діяльність) Західноукраїнського національного університету;

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету, заступник голови оргкомітету;

Марія ЛИЗУН, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Віталіна КУРИЛЯК, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Євген САВЕЛЬЄВ, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Олена БУЛАТОВА, доктор економічних наук, професор, перший проректор Маріупольського державного університету;

Марцін ФЕЛЬТИНОВСКИ, доктор габілітований, асоційований професор факультету економіки і соціології Лодзького університету (Польща);

Анастасія МАРЧЕВА, доцент Економічної академії ім. Д. А. Ценова, м. Свіштов (Болгарія).

B43 Виклики європейської регіональної політики в умовах пандемії COVID-19 : Збірник матеріалів міжнародного наукового круглого столу (м. Тернопіль, 11 грудня 2020 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 153 с.

Відповідальний за випуск:

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ, д.е.н., доцент, професор кафедри міжнародної економіки

Збірник підготовлено за підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу (модуль Жана Моне 612067-EPP-1-UA-EPPJMO-MODULE "Європейська регіональна політика: баланс локальних, національних та загальноєвропейських інтересів"). Проте підтримка Європейською Комісією публікації цього збірника не є автоматичною підтримкою її змісту, який відображає лише погляди авторів. Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що наведена в збірнику.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА КРУГЛОГО СТОЛУ	6
ПЕРША ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ.....	11
Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ ВИКЛИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	11
Tihomir LIČHEV THE EUROPEAN UNION – MAIN PROBLEMS AND THREATS IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC	16
Олена БУЛАТОВА ПОЛІТИКА ЄС В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: НАПРЯМИ ТА ІНСТРУ МЕНТИ	19
Вадим КОНЧИН ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО ЗГУРТУВАННЯ ЄС В БОРОТЬБИ З COVID19: ОЧІКУВАНІ СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ	21
Віталіна КУРИЛЯК, Євген САВЕЛЬЄВ РОЛЬ АЛЬЯНСУ ВИШЕГРАДСЬКИХ ДЕРЖАВ У ГЕОЕКОНОМІЧНОМУ ПОЗИЦІОНУВАННІ УКРАЇНИ.....	46
Тетяна МАРЕНА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЄС.....	50
Алла ЧЕРЕП, Валентина ВОРОНКОВА КОНЦЕПЦІЯ КРЕАТИВНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТУРИСТИЧ- НОМУ БІЗНЕСІ.....	54
Марія ЛИЗУН ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РЕФОРМ В КРАЇНАХ ЄС	58
Nadiya DUBROVINA, Erika NEUBAUEROVA, Michal FABUŠ, Oksana TULAI PUBLIC FINANCES IN EU COUNTRIES: TASKS AND PRIORITIES	62
Наталя ВЕНГЕРСЬКА МОЛОДІЖНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА СІЛЬСЬКИЙ КРЕАТИВНИЙ ТУРИЗМ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД.....	67

Ольга ГАПЄЄВА	
COVID-19 ЯК ДЕТЕРМІНАНТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	72
Ольга БЕЗЗУБЧЕНКО, Ольга ЗАХАРОВА	
ОЦІНКА СТАНУ БЕЗПЕКОВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	76
Lilija MAKHOVA	
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE UNDER COVID-19 PANDEMIC	80
Olena DOVGAL, Olha BULNAKOVA	
THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE ECONOMIES OF EUROPEAN AND ARABIAN COUNTRIES	83
Наталія КОМАР, Надія РАТУШНЯК	
ВПЛИВ ТОРГОВЕЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ЄС	87
Світлана КОРОЛЬ, Анна ЛИННИК, Катерина МАЦЬКІВ	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	92
ДРУГА ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ.....	97
Ольга ПЕТЛЬОВА	
НОРМАТИВНО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ КАРКАС ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСІДСТВА	97
Magnus BOATENG	
THE EFFECTS OF FDI ON NATIONAL'S ECONOMY	99
Олександр КИКТА	
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО КЛАСУ В ЄС	103
Анастасія ПАСІЧНИК	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН	107
Ольга ТЕРЕЩУК	
ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В РАМКАХ СТРАТЕГІЇ ЄВРОПА-2020.....	111
Олена ДАШКЕВИЧ	
УРБАНІЗАЦІЯ ТА АГЛОМЕРАЦІЯ ЯК СУЧАСНІ СВІТОВІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	113